

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 11 października 2013 roku Rejonowy dla Ł. w Ł. w sprawie sygn. akt I C 805/12 z powództwa M. F. przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w Ł. o zapłatę zadośćuczynienia w wysokości 14.000 zł oraz odszkodowania w wysokości 1.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oddalił powództwo w zakresie żądania zadośćuczynienia, umorzył postępowanie w sprawie w pozostałej części i nie obciążył powódki kosztami procesu.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka M. F., zaskarżając rozstrzygnięcie w części, tj. w zakresie pkt 1, w którym Sąd oddalił powództwo w zakresie żądania zadośćuczynienia. Rozstrzygnięciu skarżąca zarzuciła:

1. nierozpoznanie istoty sprawy;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 23 k.c. oraz art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez uznanie, że bezprawność naruszenia dobra osobistego musi być udowodniona;
3. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób graniczący z dowolnością, mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku;
4. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 231 k.p.c. poprzez zaniechanie wyciągnięcia wniosków ze znanych Sądowi faktów w postaci umieszczenia danych powódki w rejestrze BIK jako danych osoby zalegającej ze zobowiązaniami z karty kredytowej;
5. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 228 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie błędnych ustaleń faktycznych w konsekwencji pominięcia faktu powszechnie znanego, a mianowicie tego, że z wpisu do BIK jako dłużnika wynika utrata wiarygodności na rynku usług finansowych oraz trudności w uzyskaniu kredytu konsumenckiego;
6. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wewnętrzną sprzeczność uzasadnienia;
7. błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że powódka nie wskazała jakie dobro osobiste naruszone zostało wskutek działań pozwanego Banku;
8. błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że pomiędzy stronami niniejszego postępowania została skutecznie zawarta umowa o kartę kredytową.

W następstwie tak sformułowanych zarzutów skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W odpowiedzi na apelację powódki strona pozwana wniosła o jej oddalenie w całości jako bezzasadnej oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna i skutkowałą uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd I instancji słusznie wprawdzie zauważył, iż w pierwszej kolejności rozważenia wymagało w niniejszej sprawie to, czy powódka w ogóle wskazała konkretne dobro osobiste, którego ochrony dochodziła przedmiotowym pozwem. Błędnie jednakże Sąd ten wywiódł, iż skarżąca nie tylko nie udowodniła naruszenia jej dobra osobistego przez stronę pozwaną, ale wręcz nie wskazała na dobro osobiste, które mogło zostać naruszone bezprawnym i zawinionym zachowaniem pozwanego. Należy przede wszystkim przypomnieć, iż wskazany w art. 23 k.c. katalog dóbr osobistych

ma charakter otwarty. Korzystając bowiem z terminu „w szczególności” ustawodawca nie pozostawia wątpliwości, że obok wymienionych w powołanym przepisie dóbr osobistych istnieją także inne. Zaletą otwartego katalogu dóbr osobistych jest możliwość wynajdywania nowych dóbr zasługujących na ochronę prawną.

Katalog dóbr osobistych nie ma również charakteru statycznego, lecz dynamiczny. Ponieważ podstawowym kryterium wyodrębnienia dóbr osobistych jest odczucie społeczne wraz ze zmianą postaw społecznych i akceptacją innych wartości, uzyskują one przymiot dóbr osobistych (tak np. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 kwietnia 2004 r., I CK 484/03, OSNC 2005, Nr 4, poz. 69). Powstanie nowego dobra osobistego nie jest zatem „odkodowaniem” dobra już istniejącego, ale wyrazem akceptacji społecznej dla objęcia określonej wartości ochroną.

W kontekście powyższego nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, iż powódka nie wskazała nawet dobra osobistego, które winno stanowić przedmiot ochrony sądowej. Należy podkreślić, iż apelująca już w pozwie wyraźnie zaznaczyła, że jej żądanie zapłaty obejmuje skutki niewymierne materialnie, odnoszące się do naruszenia opinii powódki jako rzetelnego kontrahenta na rynku. Sformułowanie to w sposób wyraźny wskazuje na dobro osobiste, którego ochrony domaga się powódka, tj. na dobro osobiste, które może zostać zakwalifikowane jako „wiarygodność kredytowa”. Podkreślenia wymaga fakt, iż w orzecznictwie sądów istnieje już ugruntowane stanowisko, w świetle którego przedmiotem ochrony przepisu art. 23 k.c. może być objęte również dobre imię osoby zarówno fizycznej jak i prawnej, które jest łączone z opinią, jaką mają o niej inne osoby ze względu na zakres jej odpowiedzialności i rzetelności (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 622/04, Lex nr 180853, a także wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 21 sierpnia 2009 roku, I C 1786/08, internetowy portal orzeczeń – www.bialystok.so.gov.pl). W szczególności Sąd Okręgowy w powołanym wyżej orzeczeniu wyraźnie stwierdził, że przekazanie do Krajowego Rejestru Długów danych o zobowiązaniach dłużnika jest wykonywaniem prawa podmiotowego i jako takie nie jest bezprawne, chyba że nie zostały spełnione wymagania określone w art. 8 ust 1 ustawy z dnia 14 lutego 2003 roku o udostępnianiu informacji gospodarczych (Dz. U. nr 50 poz. 424 z późn. zm.). W rozpoznawanej sprawie powódka wprawdzie nie wskazała wprost, iż dobrem osobistym, którego ochrony się domaga, jest dobro w postaci wiarygodności kredytowej. Należy jednak zauważyć, iż w pozwie apelująca przedmiot objęty ochroną wskazała w sposób opisowy, poprzez stwierdzenie, że jej żądanie zapłaty obejmuje skutki niewymierne materialnie, odnoszące się do naruszenia opinii powódki jako rzetelnego kontrahenta na rynku. W świetle powyższego w pełni uprawnione jest zatem stwierdzenie, iż M. F. w istocie domaga się objęcia ochroną jej dobra osobistego w postaci wiarygodności kredytowej. Nadanie takiej formy żądaniu powódki nie stanowi również wyjścia ponad żądanie pozwu z naruszeniem art. 321 k.p.c. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 lutego 2012 roku, III CZ 5/12, LEX nr 1162690) związanie granicami żądania pozwu nie wyklucza uwzględnienia przez Sąd także niewyraźnie lub niewłaściwie sformułowanego żądania pozwu, jeżeli tylko da się ustalić rzeczywistą wolę powoda.

Uznając, iż dobro osobiste wskazane przez powódkę w treści pozwu mieści się w granicach objętych dyspozycją art. 23 k.c., w dalszej kolejności należało ustalić, czy powódka zdołała w niniejszej sprawie udowodnić fakt naruszenia tegoż dobra przez konkretne zachowanie strony pozwanej, a nadto rozważenia wymagało to, czy pozwany wykazał, że ewentualne naruszenie tegoż dobra nie było bezprawne (art. 24 § 1 zd. 1 k.c.). Poczynienie w powyższym zakresie prawidłowych rozważań uwarunkowane było jednakże uprzednim przesądzeniem tego, czy między stronami niniejszego postępowania w ogóle doszło skutecznie do zawarcia ważnej umowy o wydanie karty kredytowej w ramach promocji „zmiana karty”. Jeżeli bowiem działania pozwanego Banku, które zgodnie z twierdzeniami powódki miały skutkować naruszeniem jej dobra osobistego w postaci wiarygodności kredytowej, zostały podjęte na gruncie przedmiotowej umowy i w jej wykonaniu, to pierwszorzędne znaczenie w przedmiotowej sprawie ma to, czy umowa ta faktycznie została zawarta pomiędzy stronami, w dalszej natomiast kolejności należy się zaś zastanowić nad ostateczną treścią tejże umowy, zaakceptowaną przez obie strony postępowania.

Jak w niniejszej sprawie ustalono, po wypełnieniu wszystkich danych w dokumencie umowy (a zwłaszcza danych dotyczących opłaty za wydanie karty kredytowej oraz oprocentowania), został on podpisany przez powódkę. Następnie cały dokument został przesłany do pozwanego Banku celem akceptacji złożonego wniosku i złożenia podpisów pod treścią umowy przez Bank. Do umowy wpisywano wówczas opłaty i oprocentowanie, jakie nominalnie by obowiązywały dla danej karty, gdyby nie promocja (tj. opłatę 150 zł w miejsce pierwotnie wpisanej o zł oraz

oprocentowanie na poziomie 19,9% zamiast uprzednio wpisanego 9%). Wpisanie do umowy nominalnej wartości oprocentowania nie miało jednakże skutkować zmianą warunków promocji. Jak nadto ustalono, powódka po otrzymaniu drogą pocztową umowy kredytowej podpisanej i po weryfikacji jej treści stwierdziła, iż doszło w niej do modyfikacji jej istotnych postanowień, które dotyczyły wysokości oprocentowania kredytu, tj. § 3 ust. 1 umowy dotyczącego oprocentowania, gdzie przed cyfrą 9% została dopisana liczba „19” oraz dotycząca prowizji i opłat, tj. § 7 ust. 1 umowy, gdzie przed cyfrą „0” została dopisana liczba „15”. Zmiany były wprowadzone do treści dokumentu jednostronnie przez pracowników Banku i nie były przez powódkę zaakceptowane. Z powyższego wynika w sposób nie budzący wątpliwości, iż strony nie złożyły jednocześnie zgodnych oświadczeń co do ostatecznej treści umowy, którą zamierzały zawrzeć, a w szczególności zauważyć należy, iż już po podpisaniu umowy przez powódkę nastąpiła jednostronna modyfikacja przez stronę pozwaną treści przedmiotowej umowy w zakresie jej istotnych postanowień obejmujących opłatę za wydanie karty kredytowej oraz oprocentowanie. To zaś może prowadzić do wniosku, iż strony nie złożyły jednocześnie zgodnych oświadczeń woli co do treści przedmiotowej umowy, co w istotny sposób może rzutować na skuteczność jej zawarcia. Wprawdzie strona pozwana wywodziła, iż wpisanie do umowy nominalnej wartości oprocentowania, jak również opłaty za wydanie karty nie zmieniało warunków promocji, a nadto iż pozwany M. nie pobrał od powódki prowizji za wydanie karty kredytowej, a oprocentowanie na karcie od dnia jej wydania wynosiło 9,90%. Powyższe nie zmienia jednak faktu, iż powódka nie wyraziła akceptacji dla zmiany treści umowy, która to zmiana została dokonana w sposób jednostronny przez pracowników pozwanego Banku, już po podpisaniu umowy przez stronę powodową.

Brak zgodnego złożenia przez strony oświadczeń woli w niniejszej sprawie, a także wprowadzenie do treści dokumentu umowy o wydanie karty kredytowej jednostronnie przez pracowników Banku zmian dotyczących istotnych postanowień przedmiotowej umowy, dotyczących opłaty za wydanie karty oraz oprocentowania, nasuwa istotne wątpliwości co do tego, czy pomiędzy stronami rzeczywiście doszło do skutecznego zawarcia ważnej umowy. Okoliczność powyższa wymagała w niniejszej sprawie wyjaśnienia, bowiem dopiero przesądzenie o ważnym i skutecznym zawarciu przez strony przedmiotowej umowy otwierało możliwość do czynienia dalszych rozważań odnośnie tego, czy pozwany swoim bezprawnym zachowaniem, polegającym między innymi na zgłoszeniu powódki do Biura (...), dopuścił się naruszenia dobra osobistego powódki. Sąd Rejonowy konieczności wyjaśnienia powyższych wątpliwości jednakże nie dostrzegł, mimo, iż poczynił wyraźne ustalenia na okoliczność braku jednoczesnego złożenia przez strony oświadczenia woli w przedmiocie warunków wydania powódce karty kredytowej w ramach promocji „zmiana karty”. W tej sytuacji należy uznać, iż przystąpienie przez Sąd Rejonowy od razu do rozważań w przedmiocie naruszenia, bądź też braku naruszenia przez pozwanego Banku dobra osobistego powódki, jak również bezprawności działania Banku, które, w ocenie skarżącej, miało skutkować naruszeniem jej dobra osobistego w stopniu uzasadniającym przyznanie zadośćuczynienia, bez wcześniejszego przesądzenia, czy w ogóle doszło między stronami do skutecznego zawarcia umowy o wydanie karty kredytowej świadczy o nierozpoznaniu przez Sąd Rejonowy istoty sprawy. Rozpatrywanie bowiem, czy w sprawie niniejszej doszło do naruszenia dobra osobistego powódki, w sytuacji, gdy nie został wyjaśniony sam fakt zawarcia przedmiotowej umowy, należy uznać za przedwczesne i nieoparte na rzetelnie ustalonym stanie faktycznym sprawy.

Reasumując, dopiero przeprowadzenie przez Sąd Rejonowy oceny, czy w sprawie niniejszej faktycznie doszło do skutecznego zawarcia pomiędzy stronami umowy o wydanie karty kredytowej w ramach promocji „zmiana karty” pozwoli na poczynienie dalszych rozważań odnośnie tego, czy działanie pozwanego Banku, polegające między innymi na zgłoszeniu powódki do Biura (...), było działaniem bezprawnym (przy czym bezprawność ta, w razie stwierdzenia naruszenia dobra osobistego, objęta jest domniemaniem – art. 24 § 1 zd. 1 k.c.) i skutkowało właśnie owym naruszeniem dobra osobistego w postaci wiarygodności kredytowej M. F..

Jak już wcześniej zostało podkreślone, w świetle aktualnie prezentowanych w orzecznictwie poglądów, wiarygodność kredytowa podlega zakwalifikowaniu i ochronie jako dobro osobiste w rozumieniu art. 23 k.c. Jej utrata zatem na skutek działania konkretnego podmiotu skutkuje naruszeniem tegoż dobra osobistego, a to oznacza, iż uprawnionemu przysługiwać będą konkretne roszczenia przewidziane w art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c., chyba że działanie skutkujące zagrożeniem bądź naruszeniem tegoż dobra nie jest działaniem bezprawnym. Powyższe prowadzi zatem do wniosku,

iż w razie ustalenia, że do zawarcia umowy o wydanie karty kredytowej nie doszło, zgłoszenie powódki do Biura (...) nie miało oparcia w przepisach prawa, ani też w skutecznie zawartej umowie, a tym samym naruszyło ono dobro osobiste powódki podlegające ochronie w świetle art. 23 k.c. Inaczej natomiast będzie się kształtowała sytuacja skarżącej, w razie ustalenia, że umowa o wydanie karty kredytowej została między stronami skutecznie zawarta. W sytuacji bowiem udowodnienia przez pozwanego (zgodnie ze spoczywającym na nim w tym zakresie ciężarem dowodu – art. 6 k.c. w zw. z art. 24 § 1 zd. 1 k.c.), że zgłoszenie powódki do Biura (...) w związku z nieuregulowaniem przez nią wszystkich należności Banku w łącznej wysokości 8.282,35 zł, było działaniem zgodnym z przepisami prawa, a także postanowieniami łączącej strony umowy, roszczenie powódki o ochronę prawną nie będzie zasadne wobec zgodnego z przepisami prawa działania pozwanego. Czynienie powyższych rozważań będzie jednak w niniejszej sprawie możliwe dopiero w razie przesądzenia przez Sąd orzekający, czy w ogóle doszło między stronami do ważnego zawarcia umowy o wydanie karty kredytowej.

W świetle zarzutów apelacji należy zatem wskazać, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. W razie zajścia takiej sytuacji procesowej Sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok. W rozpoznawanej sprawie nie jest możliwe wydanie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia reformatoryjnego, bowiem wymagałoby to ustosunkowania się do zagadnień kluczowych mających znaczenie dla rozpoznania sprawy. Dotyczy to zwłaszcza oceny, czy pomiędzy stronami skutecznie doszło do zawarcia umowy o wydanie karty kredytowej w ramach promocji „zmiana karty”, czy też może zmiana istotnych postanowień umowy przez pracowników Banku stanowiła nową ofertę w rozumieniu art. 68 k.c., która nie została zaakceptowana przez powódkę, a w dalszej kolejności, czy zwłoka powódki w uiszczeniu należności Banku istotnie uprawniała pozwanego Bank do podjęcia dalszych kroków wobec powódki, polegających między innymi na jej wpisaniu do Biura (...), a wreszcie, czy działanie to godziło w dobro osobiste powódki. Wprawdzie Sąd odwoławczy jest sądem merytorycznym, proceduje bowiem w oparciu o materiał dowodowy zgromadzony przed Sądem Rejonowym jak i może, w oparciu o normę wynikającą z art. 381 k.p.c., kontynuować postępowanie dowodowe, nie oznacza to jednak, iż Sąd Rejonowy zwolniony jest od czynienia własnych ustaleń.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy winien poczynić przede wszystkim - na podstawie wszechstronnej i rzetelnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego znajdującego się już w aktach sprawy, a także dostarczonego ewentualnie w dalszej części postępowania przez strony, ustalenia, czy pomiędzy stronami, wobec jednostronnej zmiany postanowień umowy przez stronę pozwaną dokonanej już po podpisaniu umowy przez powódkę i niezaakceptowaniu tychże zmian przez apelującą, doszło do skutecznego zawarcia umowy. W dalszej zaś kolejności Sąd ten, w zależności od przesądzenia o zawarciu, bądź też niezawarciu umowy o wydanie karty kredytowej, winien dokonać oceny, czy powódka wykazała, jakie jej dobro osobiste zostało naruszone działaniami pozwanego i czy działania te istotnie skutkowały naruszeniem ustalonego dobra osobistego powódki. Dopiero tak poczynione ustalenia pozwolą Sądowi Rejonowemu na prawidłową ocenę zgłoszonych przez powódkę roszczeń.

Wobec powyższego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. wyrok podlegał uchyleniu, a sprawa została przekazana Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia, w tym również rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.